

## Puumalan kunnanhallituksen lausunto Eloisan palvelutasopäätökseen

Puumalan kunta kiittää Eloisaa ja pelastuslaitosta siitä, että viime vuosien aikana Puumalan alueella on pystytty nostamaan toimintavalmiutta henkilöstöresurssia lisäämällä. Moniammatillinen yksikkö on koettu toimivaksi ja kunnan näkemyksen mukaan se on vahvistanut asukkaiden ja kausiasukkaiden turvallisuuden tunnetta.

Hyvinvointialueella on pelastustoimen säästötavoitteena 11 htv:n vähentäminen pelastustoimen alueella. Tämä säästötavoite vaarantaisi Puumalan, Sulkavan ja Punkaharjun monitoimiyksiköiden toiminnan. Lisäksi onnettomuuksien ennaltaehkäisyä koskee 2 htv:n vähennys.

Aluevaltuuston 7.10.2024 pöytäkirjan mukaan pelastustoimen henkilöstövähennyksiä koskevat päätökset hyväksyttiin, mutta samalla hyväksyttiin myös lisäys, jonka mukaan aluehallitukselle ja aluevaltuustolle annetaan kokonaisselvitys muutosten kytkennästä ensihoitopalveluihin. Mikäli esimerkiksi maaseutualueiden ensihoitopalvelut heikkenevät oleellisesti pidättää valtuusto oikeuden tehdä uuden päätöksen talousarviokokouksessaan.

Puumalan kunta muistuttaa hyvinvointialuetta, että hyvinvointialue saa saaristoisuuden perusteella vuonna 2025 noin 4,8 miljoonaa euroa saaristolisää. Saaristolisän laskennan pohjana oleva saaristoväestön määrä on 5 662 henkilöä. Puumala, Sulkava ja Enonkoski ovat täyssaaristokuntia. Laki saariston kehityksen edistämisestä (§9) lähtee siitä, että

*Valtioneuvosto määrää saaristokunniksi ne kunnat, joissa **saaristo-olot ovat olennaisena esteenä** kunnan kehitykselle. Valtioneuvosto voi erityisestä syystä päättää, että saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös muun kunnan saaristo-osaan. Saaristokuntia ja kunnan saaristo-osia määrättäessä on perusteena pidettävä saariston vakinaisen väestön määrää ja sen osuutta kunnan väestöstä sekä liikenneoloja ja peruspalvelujen saannin vaikeutta.*

Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (19 §) määrittelee saaristoisuuden seuraavasti:

*Saaristoisuuden perusteella määräytyvät hyvinvointialueen laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla hyvinvointialueen **saaristossa asuvien asukkaiden määrä saaristoisuuden perushinnalla**. Saaristossa asuvilla asukkailla tarkoitetaan hyvinvointialueen niitä asukkaita, jotka asuvat saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 9 §:ssä tarkoitetun saaristokunnan saaristossa.*

Saaristolisän tarkoitus on siis kompensoida sekä kunnissa että hyvinvointialueella toimijoille saaristoisuudesta aiheutuvaa haittaa. Perusteltua on, että yleiskatteellista saaristoisuuden rahoitusosuutta kohdennetaan hyvinvointialueella saaristokuntien ja saaristo-osakuntien turvallisuuden ja toimintavalmiuden mahdollistamiseen, sillä näin on laissa tarkoitettu.

### Moniammatillisten yksiköiden asema

Palvelutasopäätöksessä linjataan pelastuslaitoksen pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön mitoitukselta ja varallaolojen toteuttamisesta paloasemittain. Palvelutasopäätöksestä ollaan poistamassa asiakirjan perusteella seuraavanlainen maininta: *”Puumalassa, Sulkavalla ja Punkaharjulla toimii moniammatilliset yksiköt 24 / 7 -periaatteella. Tämä järjestely ei ole aukoton. Näillä paloasemilla pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntaan osallistuvasta henkilöstöstä.”*

Epäselväksi jää, millainen vaikutus kirjauksella on moniammatillisten yksikköjen toimintoihin ja millainen vaikutus aluevaltuuston säästö päätöksellä on monitoimiyksiköiden toimintoihin. Palvelutasopäätöksen sivulla 86 ei esitetä muutoksia varallaolon mitoittamiseen.

Moniammatillisten yksikköjen toimintamahdollisuuksia ei saa vaarantaa ja kohdan poistaminen tulee kumota asiakirjasta. Kirjaus on myös vahvasti ristiriidassa pelastustoimen esittämän (s. 65) kehittämistavoitteen kanssa, minkä mukaan *”Tulevalla palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä suunnataan erityisesti alueellisessa riskiarviossa esille nousseisiin painotuksiin: harva-alueella asuvien ikäihmisten, tuetusti kotona asuvien ja alueen kausiväestön turvallisuuden parantamiseen sekä harva-alueiden turvallisuuden, kyläturvallisuuden ja saaristolaisturvallisuuden kehittämiseen.”*

Puumalan kuntakeskuksesta on Mikkeliin eli lähimpään Eloisan pelastustoimen yksikköön yli 70 kilometrin matka ja saaristoisimmista osista noin 100 km. Sulkavan yksikköä ei voi pitää lähimpänä, sillä myös siellä on uhka moniammatillisen yksikön lakkaamisesta tai heikentämisestä. Puumalan toimintavalmiuden osalta tilanne on etäisyyksien ja saaristoisuuden takia selvästi koko alueen heikoin. Kunta vaatii asianmukaisia vaikutusarvioita pelastustoimen säästötoimenpiteiden vaikutuksesta siihen, että pelastuslaitos pystyy hoitamaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet viivytyksettä ja tehokkaasti ja että ensihoito saavuttaa avun tarvitsijat.

### **Toimintavalmiuden kehittäminen**

Palvelutasopäätöksen arvioinnissa käy ilmi, että pelastuslaitoksen toimintavalmiusaikatavoitteet toteutuvat Puumalassa siten, että ensimmäisenä kohteessa olevan yksikön osalta toimintavalmiusajan täyttymisaste on 93 % ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika 88 %. Tuoreimmat tiedot ovat asiakirjan mukaan vuodelta 2022. Tiedot on syytä päivittää, mikäli vuoden 2023 osalta tiedot ovat saatavilla.

Pelastustoiminnan osalta Puumalan toimintavalmiusajan täyttymisaste on Etelä-Savon kuntien heikoin. Kunta pyytää Eloisaa kiinnittämään toimintavalmiusajan parantumiseen erityistä huomiota ja tekemään toimintavalmiutta parantavia – ei heikentäviä – toimenpiteitä. Kunta ymmärtää taustasyinä vaikuttavat etäisyys- ja saaristoisuustekijät, mutta tavoitteena tulisi olla tältä osin valmiuden vahvistaminen. Tästä on seuraavanlainen maininta palvelutasopäätöksen sivulla 78 kohdassa kehittämistarve *”Seurataan toimintavalmiuden kehittymistä erityisesti Mikkelin Emolassa, Puumalassa ja Savonlinnan Nätkissä”*.

### **Hyvinvointialueiden rahoitus**

Lisäksi kunnanhallitus toteaa, että hyvinvointialueen rahoitus ja sisäministeriön pelastuslaitoksille asettamat valtakunnalliset tavoitteet ovat vahvasti ristiriidassa keskenään. Sisäministeriön tavoitteet liittyvät mm. siihen, että pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja että se säilyy turvallisuuden lähipalveluna. Lisäksi tavoitteena on, että pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Etelä-Savossa on lähes 50 000 vapaa-ajan asuntoa ja Puumalassa näistä vajaat 4 000 kappaletta. Pelastustoimen tulee huolehtia näiden henkilöiden turvallisuudesta, mutta hyvinvointialueen rahoitus pohjassa vapaa-ajan asuminen ei näy. Saaristolisää Etelä-Savon hyvinvointialue saa vajaat viisi miljoonaa euroa, mutta rahoituksen peruste on siinäkin vakituinen väestö. Valtion tulisi huomioida hyvinvointialueiden rahoituksessa pelastustoimen veloitteet kausiväestön turvallisuuden takaamiseksi osoittamalla tähän rahoitus.